

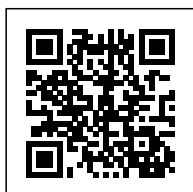

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VIII. volební období

290/0

Návrh poslanců Jana Bauera, Petra Fialy, Zbyňka Stanjury, Jany Černochové a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zástupce předkladatele: Bauer J. a další
Doručeno poslancům: 1. října 2018 v 11:18

ZÁKON

ze dne 2019,

kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Č Á S T P R V N Í

Změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Čl. I

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 141/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 367/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb. a zákona č. 183/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 1 písmeno e) včetně poznámek pod čarou č. 78 až 84 zní:

„e) je osobou, která není mladistvým⁷⁸⁾ a které byl uložen trest odnětí svobody, který jí byl podmíněně odložen nebo který dosud nenastoupila, nebo je osobou, které byl opětovně uložen správní trest za

1. přešupek spočívající v neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky⁷⁹⁾,
2. přešupek proti veřejnému pořádku⁸⁰⁾,
3. přešupek proti občanskému soužití⁸¹⁾, nebo
4. přešupek proti majetku⁸²⁾,

a to po dobu 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o uložení posledního správního trestu; 6 měsíců ode dne nabytí právní moci rozsudku o uložení trestu odnětí svobody, který byl podmíněně odložen; nebo do nástupu trestu odnětí svobody, nejdéle však po dobu 12 měsíců ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, kterým byl tento trest uložen. Za osobu, které byl správní trest uložen opětovně, se považuje osoba, které byl nejméně potřetí uložen kterýkoli druh správního trestu⁸³⁾ pro kterýkoli přešupek uvedený v tomto odstavci, jestliže od nabytí právní moci předposledního přešupku, z něhož byl obviněn

uznán vinným, do spáchání posledního neuplynulo alespoň 12 měsíců⁸⁴⁾; k přestupkům spáchaným ve věku mladistvých se však nepřihlíží.

-
- ⁷⁸⁾ § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění zákona č. 41/2009 Sb.
- ⁷⁹⁾ § 182a odst. 1 písm. a) bod 1 a 3 zákona č. 561/1994 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- ⁸⁰⁾ § 5 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.
- ⁸¹⁾ § 7 zákona č. 251/2016 Sb.
- ⁸²⁾ § 8 zákona č. 251/2016 Sb.
- ⁸³⁾ § 35 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.
- ⁸⁴⁾ § 40 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

2. V § 3 odst. 3 se doplňuje středník a text: „určit, že bude za osobu v hmotné nouzi považovat osobu uvedenou v odst. 1 písm. e) může orgán pomoci v hmotné nouzi pouze se souhlasem obce, kde má tato osoba bydliště⁸⁵⁾“.

Poznámka pod čarou č. 85 zní:

„⁸⁵⁾ § 80 občanského zákoníku.“

Čl. II

Přechodné ustanovení

Pro účely § 3 odst. 1 písm. e) zákona 111/2006 Sb., ve znění tohoto zákona se nepřihlíží k trestům a správním trestům uloženým za přestupky spáchané přede dnem účinnosti tohoto zákona.

Č Á S T D R U H Á

Změna školského zákona

Čl. III

V § 182a zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění zákona č. 472/2011 Sb. a zákona č. 178/2016 Sb., odstavec 1 včetně poznámky pod čarou č. 65 zní:

"(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) jako zákonný zástupce

1. nepřihlásí dítě k zápisu k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4,
2. nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání podle § 34a odst. 2.
3. zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka, nebo
4. zanedbává péči o povinné předškolní vzdělávání dítěte,

b) jako osoba, která přišla do styku s informacemi veřejně nepřístupnými, poruší povinnost mlčenlivosti o informacích veřejně nepřístupných podle § 80b odst. 4, nebo

c) jako osoba odpovědná za přijetí nebo splnění opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti podle § 174 odst. 2 písm. b), c) a d) ve lhůtě stanovené Českou školní inspekcí tato opatření nepřijme nebo je nesplní;

přestupky podle písm. a) bodů 1 a 3 a podle písm. b) a c) se zapisují do evidence přestupků podle jiného právního předpisu⁶⁵⁾.

⁶⁵⁾ § 106 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Část třetí zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.“.

Č Á S T T Ř E T Í

Změna zákona o Rejstříku trestů

Čl. IV

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění zákona č. 126/2003 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb. a zákona č. 183/2017 Sb., se mění takto:

1. Vkládá se část čtvrtá, která včetně poznámky pod čarou č. 10 zní:

"ČÁST ČTVRTÁ SPOLEČNÉ USTANOVENÍ

§ 16l

Rejstřík trestů bezodkladně sdělí Ministerstvu práce a sociálních věcí údaje z evidence Rejstříku trestů a z evidence přestupků nezbytné pro jejich zpracování v informačním systému pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím programu automatizovaného zpracování údajů potřebného pro rozhodování o dávkách, jejich výplatě a jejich kontrole a pro jejich předání Úřadu práce České republiky pro účely rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi, jejich výplatě a kontrole¹⁰⁾.

¹⁰⁾ § 52 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.“.

Dosavadní část čtvrtá se označuje jako část pátá.

2. § 17a zní:

„§ 17a

Ministerstvo spravedlnosti vydá vyhlášku k provedení § 16, § 16j odst. 2 a § 16l.".

**Č Á S T Č T V R T Á
Ú Č I N N O S T**

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2019.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část:

1. Zhodnocení platného právního stavu:

Solidarita a pomoc potřebným je trvalým a samozřejmým projevem každé vyspělé demokratické společnosti. Pokud se ale většinová společnost skládá na pomoc ohroženým skupinám spoluobčanů, oprávněně očekává, že tato pomoc bude využívána k účelu, pro který je určena, a že její příjemci se budou chovat v souladu s právním řádem a v obecné rovině i v souladu s pravidly slušného a ve společnosti obvyklého chování. Zákon o pomoci v hmotné nouzi proto logicky již dnes vylučuje z pomoci některé skupiny příjemců dávek v hmotné nouzi, kteří se z hlediska cílů tohoto zákona chovají nepatřičným způsobem. Proto zákon již od svého vzniku v roce 2006 nepovažuje za osoby jsoucí v hmotné nouzi osoby, které prokazatelně neprojevují snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním nebo neplní své zákonné povinnosti rodičů spojené s povinnou docházkou dětí do školy, a vylučuje je tak z režimu poskytování dávek v hmotné nouzi.

Z pohledu předkladatele však v tomto seznamu skupin občanů, kteří nemají nárok na dávky v hmotné nouzi, chybějí lidé, kteří trvale překračují zákon a dopouštějí se přestupků, kterými obtěžují a komplikují život lidem ve svém sousedství. Navrhuje se proto vybrané typy přestupků do zákona zahrnout a tím příjemce dávek podle zákona o pomoci v hmotné nouzi upozornit, že v případě páchání těchto přestupků mohou o sociální dávky přijít. Návrh však není koncipován jako trest, ale naopak má za cíl problematické příjemce dávek maximálně motivovat a fungovat i preventivně.

Protože základním předpokladem funkčnosti navržených opatření je, aby se Úřad práce o uložených správních trestech vůbec dozvěděl, návrh ukládá povinnost Rejstříku trestů tyto informace orgánům pomoci v hmotné nouzi poskytovat.

V souvislosti s tím předkladatel současně reaguje na stav, ve kterém již platná ustanovení zákona umožňující odebrat status osoby v hmotné nouzi osobám, které neposílají děti do školy, nejsou aplikována v praxi, anebo jen výjimečně, a to právě proto, že Úřady práce se o těchto přestupcích zpravidla vůbec nedozví. Navrhuje se proto model, který umožní orgánům pomoci v hmotné nouzi na tyto přestupky reagovat. Nový model však nebude – stejně jako doposud – reagovat na nerespektování povinné předškolní docházky, což vzhledem k tomu, že ve společnosti nepanuje konsensus, zda předškolní vzdělávání má být skutečně povinné, předkladatel nepovažuje za tak vážný a škodlivý jev, jako je neplnění povinné školní docházky.

Návrh současně obsahuje pojistku, která může zmírnit tvrdost dopadů zákona v individuálních případech. Respektuje ale současně úlohu a slovo obce, na jejímž území příjemce dávky bydlí, protože ta nejlépe zná skutečnou situaci příjemce dávek, a podmiňuje vstřícnost orgánů pomoci v hmotné nouzi jejím souhlasem.

2. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad:

Vzhledem k tomu, že zákon může počet příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi pouze snížit, ale nikoli zvýšit, nemůže vést ke zvýšení mandatorních výdajů státního rozpočtu. Vzhledem k tomu, že tyto dávky se vyplácejí z prostředků státního rozpočtu, nebude mít zákon vliv na rozpočty krajů ani obcí.

Jednorázové výdaje státního rozpočtu může představovat případné elektronické propojení a automatizace předávání nezbytných údajů z evidencí vedených Rejstříkem trestů, tedy z evidence rejstříku trestů a z evidence přestupků do informačního systému používaného při rozhodování o dávkách v hmotné nouzi. Protože předkladatelé nemají informace o kompatibilitě dotčených informačních systémů, nemohou posoudit, jak rozsáhlé zásahy do programového vybavení budou nezbytné, pokud se příslušné orgány pro automatizaci toku těchto informací rozhodnou, v každém případě půjde o zanedbatelné náklady z hlediska celkových výdajů státního rozpočtu.

Návrh může mít pozitivní obecně hospodářský dopad, pokud tlak na osoby, které zneužívají štědrého systému sociálních dávek, těmto osobám přinese vyšší motivaci stát se nezávislymi na sociálním systému a lépe se integrovat do společnosti.

3. Zhodnocení souladu návrhu s ústavním pořádkem a s mezinárodními závazky

Návrh je v souladu s ústavním pořádkem s mezinárodními závazky, včetně závazků plynoucích z členství České republiky v Evropské unii.

Zvláštní část:

1. K části první (změna zákona o pomoci v hmotné nouzi):

1.1. K článku I bodu 1.:

Nové znění § 3 odst. 1 písm. e) zákona je jádrem celého návrhu. Účelem § 3 jako celku vždy bylo a je definovat okolnosti, které jsou důvodem pro omezení či vyloučení poskytování pomoci v hmotné nouzi, resp. definovat osoby, které si pomoc státu nezaslouží nebo ji dokonce zneužívají. Slovy důvodové zprávy k § 3 vládního návrhu zákona z roku 2005 (viz sněm. tisk 1063, 4. volební období, str. 87) „*dávky pomoci v hmotné nouzi se neposkytují především osobám, které nevyvíjejí snahu opustit tíživou situaci, ve které se nacházejí, nebo snahu takové situaci zabránit.*“ Předmětem tohoto návrhu je tuto skupinu osob doplnit o osoby, které nejenže se nesnaží opustit svou tíživou situaci, ale nadto se opakovaně chovají závadným, své okolí výrazně obtěžujícím způsobem, popř. se snaží svoji tíživou situaci řešit na úkor ostatních, přičemž jejich chování má znaky přestupku nebo dokonce trestného činu. Dočasné odnětí dávek pomoci v hmotné nouzi má vytvořit na tyto osoby tlak a motivovat je k tomu, aby vyvinuly více snahy k nápravě a obecně k tomu, aby se začaly chovat únosným způsobem.

1.1.1. Přestupky:

Již dnes je uložení pravomocného správního trestu za **přestupek spojený s řádným plněním povinné školní docházky** důvodem k odnětí statusu osoby v hmotné nouzi; z toho pak plyne dočasný zánik nároku na poskytnutí dávky v hmotné nouzi. Toto se navrhuje zachovat a dále rozšířit o přestupky, které nejvíce narušují občanské soužití a současně jsou nejvíce rozšířeny, konkrétně o:

- **přestupky proti veřejnému pořádku** (veřejné pohoršení, rušení nočního klidu, maření vykázaní ze společného obydlí, znečištění veřejného prostranství, znevažování úřední osoby, apod. – viz § 5 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích /dále též jen „ZNP“/),
- **přestupky proti občanskému soužití** (ublížení na zdraví či na cti, výhrůžky – viz § 7 ZNP), a
- **přestupky proti majetku** (drobné krádeže, podvody, poškozování cizí věci, zpronevěry – viz § 8 ZNP).

Aby zákon skutečně postihoval pouze osoby trvale se chovající nepřijatelným způsobem a nedopadal na ojedinělé, excesivní chování, navrhuje se, aby k zániku statusu osoby v hmotné nouzi došlo jen při opětovném páčání přestupků. Proto **je nutné důsledně odlišovat opětovné spáchání přestupku ve smyslu návrhu od opakovaného spáchání přestupku ve smyslu § 13 ZNP**. Zatímco podle ZNP je přestupek spáchán opakovaně tehdy, jestliže „*od nabytí právní moci rozhodnutí o stejném přestupku, z něhož byl obviněný uznán vinným, do jeho spáchání neuplynulo 12 měsíců*“, navrhované opětovné spáchání přestupku mající za následek zánik nároky na dávky pomoci v hmotné nouzi, se liší ve dvou ohledech:

- vyžaduje, aby k uložení pravomocného správního trestu jakéhokoli druhu (tj. napomenutí, pokuty, zákazu činnosti, propadnutí věci nebo zveřejnění rozhodnutí o přestupku) došlo nejméně třikrát, s tím, že od posledního uložení takového trestu neuběhlo více jak 12 měsíců (tj. 365, resp. 366 dní), a
- není rozhodné, který ze shora uvedených přestupků byl spáchán (tj. návrh umožní reagovat např. na situaci, kdy určitá osoba nejdříve spáchá přestupek proti veřejnému pořádku formou rušení nočního klidu, poté se s určitým odstupem dopustí přestupku proti majetku ve formě kapesní krádeže a opět s odstupem se jako třetího v pořadí dopustí přestupku proti občanskému soužití tím, že někomu drobně ublíží na zdraví /při posuzování opakovanosti spáchání přestupku ve smyslu § 13 ZNP by takovéto kumulování různých druhů přestupků bylo vyloučeno/).

Dále se navrhuje, aby ztráta statusu osoby v hmotné nouzi byla jen dočasná, tj. motivující k nezávadnému chování. Tuto dobu se navrhuje stanovit stejně jako je již nyní stanovena v návaznosti na správní potrestání pro přestupek spojený s řádným plněním školní docházky, tj. na tři měsíce (v praxi tedy jde o zánik nároku na tři měsíčně se opakující dávky).

Prakticky to vše znamená, že vždy po 12 měsících nezávadného chování se „sčítání“ správních trestů za výše uvedené přestupky zastaví a začne se počítat znovu „od nuly“, ale nezastaví se dříve než uplynutím této lhůty; z toho plyne, že pokud se krátce po dočasném

zániku nároku na poskytnutí dávky v hmotné nouzi dotyčná osoba dopustí dalšího, již čtvrtého přestupku v pořadí, začne jí doba 12 měsíců běžet znovu „od nuly“, a od téhož okamžiku začne znovu běžet i doba 3 měsíců, po kterou dotyčná osoba nebude považována za osobu v hmotné nouzi.

1.1.2. Trestné činy:

Bylo by nepatřičné, aby opakované spáchání přestupku bylo důvodem ztráty statusu osoby v hmotné nouzi a spáchání typově zcela stejného trestného činu, lišícího se pouze vyšší intenzitou způsobeného následku, takový důvod nepředstavovalo: Bylo by absurdní, aby nárok na dávku dočasně zanikl např. osobě, které někomu způsobila drobnou tržnou ránu, a nezaničil osobě, která někomu způsobila zranění s trvalými následky a vyžadující si dlouhodobou hospitalizaci. Proto se navrhuje důvody pro zánik statusu osoby v hmotné nouzi dále rozšířit i na pravomocně odsouzené pachatele trestných činů.

Vzhledem k tomu, že již nyní § 3 odst. 1 písm. f) zákona č. 111/2006 Sb. zbavuje statusu osoby v hmotné nouzi osoby vzaté do vazby, zabezpečovací detence nebo osoby, které nastoupily výkon trestu odnětí svobody, bude se toto rozšíření v praxi týkat pouze osob, které:

- byly odsouzeny k maximálně tříletému podmíněně odloženému trestu odnětí svobody (ustanovení § 81 trestního zákoníku nedovoluje podmíněně odložit delší trest odnětí svobody), nebo
- byly odsouzeny k trestu odnětí svobody, který dosud nenastoupily.

Vzhledem k obecně vyšší míře závažnosti trestných činů oproti „pouhým“ přestupkům se navrhuje, aby ke ztrátě statusu osoby v hmotné nouzi došlo již při prvním pravomocném odsouzení, a navrhuje se také delší doba, na kterou má tento status zaniknout, a to:

- u osob podmíněně odsouzených k trestu odnětí svobody 6 měsíců (pro srovnání, minimální zkušební dobu stanoví § 82 trestního zákoníku na 1 rok), a
- u osob čekajících na nařízení výkonu trestu do nástupu výkonu trestu, nejdéle však na 12 měsíců (doba čekání na nástup trestu nezávisí na vůli odsouzených a bohužel může nastat i více než rok po pravomocném odsouzení).

1.1.3. Privilegium pro mladistvé:

Navrhuje se, aby se možný zánik statusu osoby jsoucí v hmotné nouzi nevztahoval na mladistvé, tedy na osoby, které dovršily 15 a nedovršily 18 let věku. To koresponduje privilegovanému postavení dětí a mladistvých v právních vztazích obecně.

1.2. K článku I bodu 2.:

Smyslem § 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi vždy bylo a je vyloučit z okruhu osob přijímajících pomoc státu osoby, které si pomoc nezaslouží nebo ji dokonce zneužívají, často

i hrubě zneužívají. Proto, aby identifikace takových osob nezávisela na libovůli jednotlivých úředníků, snaží se stát prostřednictvím § 3 stanovit velmi přesná kritéria, kterými své orgány pomoci v hmotné nouzi zavazuje a snaží se sjednotit jejich přístup.

Vždy však existují výjimky vymykající se běžným, od stolu stanoveným standardům, vždy se může stát, že určitý obecný postup se bude v určité konkrétní situaci a ve vztahu ke konkrétní osobě jevit příliš tvrdý. Pojistkou proti takovým situacím je třetí odstavec § 3, který dává orgánům v hmotné nouzi možnost určit, že osoba, která se podle obecných kritérií zákona jeví jako osoba, která si pomoc státu nezaslouží, bude přesto považována za osobu, která tuto pomoc potřebuje, a v praxi tak přesněji určit hranici mezi osobami, které sociální pomoc zneužívají a ztrácejí proto na ni dočasně právní nárok, od osob, které se bez ní skutečně neobejdou a právní nárok proto ani dočasně neztrácejí.

Navrhovatelé nezastírají, že odebrání dávky pomoci v hmotné nouzi může představovat poměrně závažný zásah, a že i mezi osobami trvale páchajícími přestupky "komunitního" charakteru se mohou vyskytovat lidé, které by se v důsledku odebrání dávek, i když jen dočasného, mohly dostat do neřešitelné sociální situace. Navrhovatelé se však také domnívají, že k posouzení, zda určitá osoba jen zneužívá systém nebo opravdu potřebuje pomoc jsou mnohem lépe než úředníci krajských poboček Úřadu práce způsobilí lidé, kteří s těmito osobami přicházejí pravidelně do styku, protože žijí ve stejné obci a např. i řeší jejich přestupky. Proto se navrhuje, aby orgány pomoci v hmotné nouzi směly podle § 3 odst. 3 rozhodnout, že osoba, která opětovně páchá přestupky, přesto ani dočasně neztratí nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi, pouze se souhlasem obce, kde tyto osoby skutečně žijí.

1.3. K článku II:

Jedná se o přechodné ustanovení, jehož smyslem je zakázat retroaktivní aplikaci nové právní úpravy.

2. K části druhé (změna školského zákona):

Návrh změny školského zákona má dvojí účel:

- jednak od sebe oddělit společensky škodlivé a společností většinově odsuzované přestupky proti povinné školní docházce od přestupků proti povinnému předškolnímu vzdělávání, které jen málokoho pohoršují,

- jednak zavést evidenci prvně jmenovaných přestupků s tím cílem, aby se orgány pomoci v hmotné nouzi vůbec měly možnost dozvědět o tom, že rodič či jiný zákonný zástupce zanedbává povinnou školní docházku dítěte a aby se ustanovení, které s tímto přestupkem již 11 let spojuje dočasné odnětí dávek pomoci v hmotné nouzi, stalo prakticky realizovatelným. V této souvislosti je vhodné připomenout, že v souvislosti se zavedením povinného předškolního vzdělávání se § 31 bývalého zákona o přestupcích stal § 182a školského zákona, a současně byl přeformulován tak, aby sice nově postihoval i zanedbávání povinného předškolního vzdělávání, ale aby to nemohlo vést – na rozdíl od zanedbávání povinné školní docházky - k odnětí dávek pomoci v hmotné nouzi.

Cílem návrhu není toto uspořádání narušit, ale pouze umožnit aplikaci toho, co teoreticky platí již 11 let. Proto návrh technicky přeformulovává stávající ustanovení § 182a školského zákona tak, aby došlo ke striktnímu a zjevnému oddělení přestupků proti povinné školní docházce od přestupků proti povinnému předškolnímu vzdělávání, a nařizuje prve uvedené přestupky evidovat v evidenci přestupků. Jiný technický postup by vedl buď k mimořádně složitým legislativním formulacím, nebo k výkladovým sporům.

V evidenci přestupků se podle § 106 zákona č. 250/2016 Sb., o přestupcích, evidují ty přestupky, o kterých to zákon stanoví; těmi podle § 12 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích jsou zatím pouze přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití a přestupky proti majetku. Již v době projednávání a přijetí zákona o některých přestupcích ale panovala všeobecná představa, že množina evidovaných přestupků bude v závislosti na zavádění nového systému a při příležitosti dílčích novelizací zákonů upravující přestupky v jednotlivých odvětvích státní správy postupně rozšiřována. Nyní se tedy navrhuje, aby množina evidovaných přestupků byla rozšířena o přestupky rodičů a jiných zákonných zástupců proti povinné školní docházce dětí.

3. K části třetí (změna zákona o Rejstříku trestů):

Nelze předpokládat, že jednotliví úředníci krajských poboček Úřadu práce (a jeho pražské pobočky) budou každý pracovní den kontrolovat u všech osob, které mají v referátu, zda nespáchaly některý z přestupků, v jejichž důsledku by mělo dojít k dočasnému odnětí dávek pomoci v hmotné nouzi. To by nefungovalo. Proto by neměla smysl taková úprava, která by orgánům pomoci v hmotné nouzi dávala pouze právo nahlížet do evidence rejstříku trestů a do evidence přestupků. **Funkční může být jen taková právní úprava, která zajistí, aby o každém přestupku, který může mít za následek dočasný zánik nároku na dávky v hmotné nouzi, byl příslušný referát příslušné pobočky orgánu pomoci v hmotné nouzi obratem vyrozuměn.** Právě to je smyslem navržené změny zákona o Rejstříku trestů.

3.1. K čl. IV bodu 1:

Rejstřík trestů jakožto instituce podřízená Ministerstvu spravedlnosti vede vlastní rejstřík (tj. evidenci) trestů a nově též evidenci přestupků.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je správcem jednotného informačního systému práce a sociálních věcí (§ 4a zák. č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky). Toto ministerstvo je též správcem informačního systému pomoci v hmotné nouzi, který je součástí jednotného informačního systému práce a sociálních věcí a obsahuje údaje o dávkách a jejich poživatelích. Tyto údaje ministerstvo sděluje ostatním orgánům pomoci v hmotné nouzi, a to v rozsahu nezbytném pro řízení o dávkách; tyto orgány jsou při řízení o dávkách v hmotné nouzi povinny používat aplikační program automatizovaného zpracování údajů potřebný pro rozhodování o dávkách, jejich výplatu a jejich kontrolu, zajišťovaný ministerstvem (§ 52 zákona č. 111/2006 Sb.).

Nově navržené ustanovení § 16l zákona o Rejstříku trestů nařizuje poskytovat údaje z evidence přestupků, resp. evidence rejstříku trestů, do jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, s tím, že budou poskytovány:

- pouze údaje o evidovaných sankcích, které jsou relevantní z hlediska aplikace § 3 odst. 1 písm. e) zákona č. 111/2006 Sb., a

- tyto údaje budou poskytovány výlučně pro účel řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi.

Ochrana údajů v rámci jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, potažmo jednotného systému pomoci v hmotné nouzi je zajištěna již nyní (§ 52 a 55 zákona č. 111/2006 Sb. a § 4a odst. 2 až 4 zákona č. 73/2011 Sb.).

3.2. K čl. IV bodu 2:

Doplnění zmocňovacího ustanovení zákona o Rejstříku trestů má umožnit a současně vynutit vznik prováděcího právního předpisu, který by přesně určoval:

- způsob a lhůty poskytování údajů z Rejstříku trestů Ministerstvu práce a sociálních věcí jako správci jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, a
- jejich rozsah.

Tato povinnost se ukládá Ministerstvu spravedlnosti jako orgánu, který je k formulaci takového podzákoného předpisu způsobilější. Předpokladem je úzká spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí, nicméně je žádoucí, aby odpovědnost za vydání prováděcího předpisu, umožňujícího praktickou realizaci zákona, byla jednoznačně určena.

4. K části čtvrté (účinnost):

Účinnost je navržena k 1. červenci 2019. Jednak to odpovídá délce jednotlivých stadií legislativního procesu daných Ústavou, zákonem a zvyklostmi ovládajícími legislativní proces, jednak by vzhledem k jeho obsahu nebylo vhodné, aby zákon nabyl účinnosti již ode dne svého vyhlášení, ale je žádoucí, aby existovala rozumná legisvakační lhůta určená k tomu, aby se orgány pomoci v hmotné nouzi na aplikaci zákona připravily. Termín na začátku kalendářního pololetí je z obou těchto hledisek ideální.

V Praze, dne 26. 9. 2018

Předkladatelé:

Ing. Jan Bauer v.r.

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. v.r.

Ing. Zbyněk Stanjura v.r.

Mgr. Jana Černochová v.r.

MUDr. Jiří Ventruba, CSc. v.r.

Marek Benda v.r.

RNDr. Jan Zahradník v.r.

Doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc. v.r.

PhDr. Pavel Žáček, Ph.D v.r.

Mgr. Martin Baxa v.r.

Jaroslav Martinů v.r.

Zuzana Majerová Zahradníková v.r.

Ing. Petr Beitl v.r.

Mgr. Karel Krejza v.r.

Ing. Vojtěch Munzar v.r.

Ing. Veronika Vrecionová v.r.

Mgr. Martin Kupka v.r.

Ing. Stanislav Blaha v.r.

Miroslava Němcová v.r.

Ing. et Ing. Jan Skopeček v.r.

VYZNAČENÍ NAVRHOVANÝCH ZMĚN

I.

Znění § 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn:

"§ 3

Osoba, která není v hmotné nouzi

- (1) Nestanoví-li tento zákon jinak, osobou v hmotné nouzi není osoba, která
- a) není v pracovním nebo obdobném vztahu, popřípadě nevykonává tyto vztahy alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, popřípadě osoba, která je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem, s výjimkou osoby, která je
1. starší 68 let,
 2. poživitelem starobního důchodu,
 3. invalidní ve třetím stupni,
 4. osobou pobírající peněžité dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a mateřství nebo rodičem celodenně, osobně a řádně pečujícím alespoň o 1 dítě a z důvodu této péče pobírajícím rodičovský příspěvek, a to po dobu trvání nároku na rodičovský příspěvek a po této době takto pečujícím o dítě, které z vážných důvodů nemůže být umístěno v jeslích nebo v mateřské škole nebo obdobném zařízení,
 5. osobou osobně pečující o dítě ve věku do 10 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I nebo osobou osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost), a to za předpokladu, že v žádosti o příspěvek na péči pro osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby byla uvedena nebo po přiznání příspěvku na péči příslušnému orgánu ohlášena jako osoba poskytující pomoc^{17a}); je-li pečujících osob více, lze toto ustanovení použít pouze u jedné z nich, a to té, která byla určena jejich písemnou dohodou, a nedohodnou-li se, nelze toto ustanovení použít vůbec,
 6. poživitelem příspěvku na péči ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost),
 7. nezaopatřeným dítětem,
 8. uznána dočasně práce neschopnou,
 9. práce neschopná z důvodu, který by byl u pojištěnce pojištěného podle zákona o nemocenském pojištění důvodem pro rozhodnutí ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti,
 10. zaměstnancem, jemuž zaměstnavatel nevyplatil mzdu, plat, odměnu za práci nebo jejich náhradu v termínu jejich splatnosti⁷⁰),

- b) je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání³⁾ nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnanosti⁴⁾, a to po dobu 3 kalendářních měsíců následujících po měsíci, ve kterém došlo k odmítnutí,
- c) prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§ 11),
- d) je osobou samostatně výdělečně činnou a její příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásila k nemocenskému pojištění, a proto nemá dávky z tohoto pojištění; za osobu samostatně výdělečně činnou se považuje osoba, která se za osobu samostatně výdělečně činnou považuje podle zákona o důchodovém pojištění⁶⁰⁾,
- e) ~~je osobou, které byla za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky uložen správní trest podle zákona upravujícího přestupky, a to po dobu 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o uložení správního trestu,~~

je osobou, která není mladistvým⁷⁸⁾ a které byl uložen trest odnětí svobody, který jí byl podmíněně odložen nebo který dosud nenastoupila, nebo je osobou, které byl opětovně uložen správní trest za

- 1. přestupek spočívající v neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky⁷⁹⁾,**
- 2. přestupek proti veřejnému pořádku⁸⁰⁾,**
- 3. přestupek proti občanskému soužití⁸¹⁾, nebo**
- 4. přestupek proti majetku⁸²⁾,**

a to po dobu 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o uložení posledního správního trestu; 6 měsíců ode dne nabytí právní moci rozsudku o uložení trestu odnětí svobody, který byl podmíněně odložen; nebo do nástupu trestu odnětí svobody, nejdéle však po dobu 12 měsíců ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, kterým byl tento trest uložen. Za osobu, které byl správní trest uložen opětovně, se považuje osoba, které byl nejméně potřetí uložen kterýkoli druh správního trestu⁸³⁾ pro kterýkoli přestupek uvedený v tomto odstavci, jestliže od nabytí právní moci předposledního přestupku, z něhož byl obviněný uznán vinným, do spáchání posledního neuplynulo alespoň 12 měsíců⁸⁴⁾; k přestupkům spáchaným ve věku mladistvých se však nepřihlíží.

- f) nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby, a to počínaje prvním dnem kalendářního měsíce, následujícím po kalendářním měsíci, ve kterém tato skutečnost nastala, za předpokladu že uvedená skutečnost k tomuto dni nadále trvá,

- g) je osobou, které podle zvláštního právního předpisu^{5c)} nevznikl nárok na nemocenské proto, že si úmyslně přivodila pracovní neschopnost, nebo jí vznikla pracovní neschopnost zaviněnou účastí ve rvačce, bezprostředním následkem opilosti nebo užití omamných prostředků anebo při spáchání úmyslného trestného činu, a proto jí nemocenské nenáleží nebo náleží ve snížené výši,
- h) je osobou, které byla dávka odejmuta podle § 45 odst. 2 nebo § 49 odst. 5, nebo s ní společně posuzovanou osobou, a to po dobu 3 kalendářních měsíců následujících po kalendářním měsíci, ve kterém byla dávka odejmuta.

(2) Je-li osoba uvedená v odstavci 1 písm. a) až e), g) nebo h) osobou společně posuzovanou podle § 2 odst. 1, posuzuje se pro účely zjištění nároku na dávku společně; k této osobě se přihlíží též při stanovení výše dávky, s výjimkou stanovení výše příspěvku na živobytí podle § 23 písm. b). Za společně posuzovanou osobu podle věty první se pro účely zjištění nároku na dávku považuje též osoba, která není oprávněnou osobou.

(3) Orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobu uvedenou v odstavci 1 písm. a) až e), g) a h), a dále nezaopatřené dítě umístěné na základě rozhodnutí příslušného orgánu v plném přímém zaopatření v pobytovém zařízení sociálních služeb podle ustanovení § 48 zákona o sociálních službách, bude považovat za osobu v hmotné nouzi; **určit, že bude za osobu v hmotné nouzi považovat osobu uvedenou v odst. 1 písm. e) může orgán pomoci v hmotné nouzi pouze se souhlasem obce, kde má tato osoba bydliště⁸⁵⁾.**

(4) Orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb.

(5) Za osobu, která pobírá příspěvek na živobytí, se považuje příjemce příspěvku na živobytí a osoba společně posuzovaná s příjemcem příspěvku na živobytí.

Poznámky pod čarou:

- ³⁾ § 25 odst. 5 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
- ⁴⁾ § 120 zákona č. 435/2004 Sb.
- ^{5c)} § 24 odst. 1 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů.
§ 25 a 31 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.
- ^{17a)} § 21 a 24 zákona č. 108/2006 Sb.
- ⁶⁰⁾ § 9 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- ⁷⁰⁾ § 141 odst. 1 a § 144 zákoníku práce.
- ⁷⁸⁾ **§ 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění zákona č. 41/2009 Sb.**

- ⁷⁹⁾ § 182a odst. 1 písm. a) bod 1 a 3 zákona č. 561/1994 Sb., o přeškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- ⁸⁰⁾ § 5 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.
- ⁸¹⁾ § 7 zákona č. 251/2016 Sb.
- ⁸²⁾ § 8 zákona č. 251/2016 Sb.
- ⁸³⁾ § 35 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.
- ⁸⁴⁾ § 40 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.
- ⁸⁵⁾ § 80 zákona občanského zákoníku."

II.

Znění části osmnácté zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školského zákona), ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn:

" Č Á S T O S M N Á C T Á PŘESTUPKY

§ 182a

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) jako zákonný zástupce

1. nepřihlásí dítě k zápisu k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4,
2. nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání podle § 34a odst. 2,
3. zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka, nebo ~~o povinné předškolní vzdělávání dítěte,~~
- 4. zanedbává péči o povinné předškolní vzdělávání dítěte,**

b) jako osoba, která přišla do styku s informacemi veřejně nepřístupnými, poruší povinnost mlčenlivosti o informacích veřejně nepřístupných podle § 80b odst. 4, nebo

c) jako osoba odpovědná za přijetí nebo splnění opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti podle § 174 odst. 2 písm. b), c) a d) ve lhůtě stanovené Českou školní inspekcí tato opatření nepřijme nebo je nesplní;

přestupky podle písm. a) bodů 1. a 3. a podle písm. b) a c) se zapisují do evidence přestupků podle jiného právního předpisu.⁶⁵⁾

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu až do 5000 Kč. Za přestupek podle odstavce 1 písm. b) lze uložit pokutu až do 500000 Kč. Za přestupek podle odstavce 1 písm. c) lze uložit pokutu až do 50000 Kč.

(3) Přestupky podle odstavce 1 písm. b) v prvním stupni projednává ministerstvo.

(4) Přestupky podle odstavce 1 písm. c) v prvním stupni projednává Česká školní inspekce. Pokuty za tyto přestupky vybírá a vymáhá Česká školní inspekce.

Poznámky pod čarou:

⁶⁵⁾ § 106 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Část třetí zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.“

III.

Znění zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn (vybrané pasáže):

"Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Č Á S T P R V N Í O B E C N Á U S T A N O V E N Í

.....

Č Á S T D R U H Á E V I D E N C E R E J S T Ř Í K U T R E S T Ů

.....

Č Á S T T Ř E T Í E V I D E N C E P Ř E S T U P K Ů

.....

Č Á S T Č T V R T Á S P O L E Č N É U S T A N O V E N Í

§ 16l

Rejstřík trestů bezodkladně sdělí Ministerstvu práce a sociálních věcí údaje z evidence Rejstříku trestů a z evidence přestupků nezbytné pro jejich zpracování v informačním systému pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím programu automatizovaného zpracování údajů potřebného pro rozhodování o dávkách, jejich výplatě a jejich kontrole a pro jejich předání Úřadu práce České republiky pro účely rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi, jejich výplatě a kontrole.¹⁰⁾

Č Á S T P Á T Á ~~Č T V R T Á~~ Z Á V Ě R E Č N Á U S T A N O V E N Í

.....

§ 17a

Ministerstvo spravedlnosti vydá vyhlášku k provedení § 16, ~~§ 16j~~ odst. 2 a § 16l.

.....

Poznámky pod čarou:

... ..

¹⁰⁾ § 52 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů."